

vervolgens zwarte en lichtrose, dan gele en zwarte — dus steeds de gelijkkleurige en -soortige op een' hoop, doch alle één groote vlek vormend.

En weer op een' anderen keer was het nog zonderling. Daar stond een oude, aan den voet holle wilgeboom, en de holte was volkomen opgevuld met eene dunne, halfdoorschijnende, lichtbruine viltachtige massa, waarvan ik mij geen verklaring geven kon; ik stak er mijn' stok in en in een oogwenk was de heele vulling een wriemelnde hoop van ontelbare langpootige spinnen — pop: Hooiwagens — die haastig naar alle kanten heen stoven.

En toen ik eens aan den oever van de Maas bij Eysden zat, vloog den geheelen tijd iets als een flonkerend juweel van smaragd, opaal en turkoois naar eene niet al te ver verwijderde wilg aan den oever; het was een ijsvogel, die zijn' jongen voedsel bracht; dat was toch zoo een heerlijk effect, bijna onnatuurlijk schoon stak de kleurenrijkdom van dit kleine schepsel tegen de natuur af. Ik vertrouwde eerst mijne oogen niet.

Wat kan de echte natuur toch mooi zijn.

Haarlem, Sept. 1927.

R. OPPENHEIM.

WAARNEMINGEN BIJ NOORDWIJK.

Vervolg van blz. 212.

15 April 1926. — Zonnig en warm. Doch droog. En de wind is sterk, vrijwel Zuid. Bar. 's morgens 762.—, 's avonds 755.— meen ik.

's Morgens 6 uur op en na-regelen van enkele huishoudelijke zaken om 6.45 uit, naar mijn Kieviten. Om 7 uur ben ik bij ze. ♂ en beide ♀♀ midden op het land. ♂ gaat draaien niet ver van ♀b en na lang draaien komt ze eindelijk. Dan stapt hij uit het kuiltje en gaat heftig „gooien”, doch als ze even staan blijft en dan doorgaat met voedselzoeken, gaat hij ook door. ♀a vervliegt ¹⁾, strijkt een eind verder, dicht bij de hoek, ♂ gaat er op af: treedt (van uit de lucht op ♀ neerdalend). Hij holt weg en gaat draaien, zij komt direct aangehold, neemt het over, ♂ gaat heftig „gooien”. Een andere ♂ strijkt vlak bij ♀b; ♂ van a komt wild aangevlogen, andere ♂ vliegt een eindje vooruit, wil niet weg, ♂ van a strijkt nu direct achter in het land (bang?). Nieuwe ♂ loopt langzaam in richting van ♀b, valt dan een Tureluur lastig, die hij wegpikt. ♀b rent toe (vliegend of loopend) en verjaagt hem. Dat moet ♂ achterin gezien hebben, is al naderbij, steekt op nieuwe ♂ die nog een eindje verder wijkt. Deze ♂ loopt nu naar de hoek, ♀a komt uit de hoek, ♂ van mij loopt niet ver van ♀a. Vliegt opeens op

¹⁾ Waarom? Omdat ze paarlustig was. De ♀♀ vliegen nooit uit zichzelf. Of wilde ♀a in nabijheid ♀b komen? Zie later!

haar af, treedt opnieuw (van uit lucht), loopt van haar af, draait, ze raken weer uit elkaar. Ik zie dan ♀a opeens rennen in een bepaalde richting, doch opeens komt de ♂ en pikt naar haar; nog eens schiet hij op haar af en verdrijft haar verder, hij is boos! Ik begrijp niet wat ze wilde, zie dan echter opeens dat ze op ♀b toerent en deze verjaagt, waarop hij weer komt en haar verdrijft. ♀b strijkt iets verder. Nu gaat ♂ midden op het land. Weer nadert ♀a ♀b en rent dan snel op haar toe. Doch voor het zoover is, komt de ♂ aangevlogen en pikt haar weg. De ♂ gaat tusschen hen instaan, verdrijft dan ♀b een eindje. Na korten tijd gaat ♂ met andere Kieviten zwoegvliegen, hij strijkt in landmidden, van daar naar ♀b, strijkt op haar, paart, loopt snel van haar weg en gaat draaien. De andere ♂ uit de hoek is verdwenen, doch tijdens het zwoegvliegen van de ♂ van ♀a streek een andere dicht bij ♀b. Deze blijft voedselzoeken als ♂ met ♀b paart. ♀b komt niet op het „draaien” van haar ♂ (tevens de ♂ van ♀a) af, hij gaat dan in haar richting en gaat daar al gauw weer draaien. Daarna zwoegvliegt hij even met andere ♂♂ (misschien deels om ze niet te doen strijken) en strijkt dan voor me.

Na eenige tijd gaat hij zwoegvliegen met andere ♂♂, strijkt achterin, vliegt echter al gauw op en in een rechte lijn vooruit, zoodat ik weet dat hij paren gaat: inderdaad! met ♀a! Vliegt dan van haar af een heel eind land over, tot recht voor me! Gaat niet draaien, doch voedsel zoeken. Zou ik beteekenis voor het dier kunnen hebben? Vliegt van daar na eenigen tijd op ♀b af, treedt haar, vliegt van haar weg en gaat draaien. Als een andere ♂ in de hoek strijkt, is dat reden voor mijn ♂ op te vliegen; hij strijkt bij ♀b, kop hoog, kuif op (nu dus niet een door haar geweigerde paring, want hij heeft net getreed). Hij loopt snel wat van haar af, gaat heftig draaien (alsof hij standje heeft gegeven dat zij niet kwam draaien!). Zij komt ook. Opeens vliegt hij zijn kuiltje uit, verjaagt ♀a dat tot dichtbij genaderd was. Loopt dan weer wat verder, gaat weer draaien (althans wippen); ♀b komt niet. Dan weer voedselzoeken. Na een oogenblik zitten 2de ♂ en ♀a in hoek, ♀b een eindje daar vandaan, ♂ zoowat in het midden. ♂ draait daar een flinke poos, gaat dan weer voedsel zoeken. — 8.41. Na lange tijd vliegt ♂ naar voren, strijkt dicht bij ♀b, in wier buurt de andere ♂ zit, vliegt door tot ♀a in de hoek, daalt op haar, paart, vliegt een klein eindje verder en gaat draaien (zie hem even later althans gooien). Gaat door met draaien, ♀a komt naderbij, ♀b ook, ♂ vliegt dan opeens op en gaat op een andere plek in de buurt zitten. Na oogenblik: ♂ vliegt op en gaat wat naar achter zitten, ♀a rent naar ♀b, ♂ komt, ♀a keert weer om. ♂ gaat weer wat naar achter. Andere ♂ maakt mines om naar ♀(♀) toe te gaan, loopt althans in hun richting, ♂ van ♀a komt, steekt op hem, even samen in lucht vechtend, strijken direct weer, vlak bij elkaar (♂ schijnt niet te durven?). ♀b rent op ♀a af, ♂ komt aangevlogen, verjaagt ♀b die wat terugkeert. Weer loopt ♂ wat naar achteren; hij gaat daarop zwoegvliegen, vecht even met een andere ♂ achter in (nadat hij eerst was gestreken daar), strijkt er dan. — 9.05. De ♂ gaat zwoegvliegen, strijkt dan tenslotte voor ♀b (kop hoog, kuif rechtop), vliegt van haar weer weg tot schuin voor me. ♀b en ♀a waren in die

tijd meer naar achteren (waar ♂ zat) geloopt. ♂ loopt naar de buurt van ♀b, gaat druk zitten draaien, des te drukker naarmate ♀b meer nadert; dan stapt hij uit het kuiltje en terwijl zij gaat zitten, gooit en pikt hij heftig. Zij „treedt” even in het kuiltje, loopt dan weg. Hij gaat nog even draaien (vnl. wippen), als zij wegloopt komt hij voor me zitten (vloog naar die plaats toe). Even later vertoont hij speelvucht met duikeling en zang, strijkt wat meer naar achteren midden in het land. Weer even later: ♂ gaat naar een Kievit die achterin zwoegvliegt, ze vechten daarop even, dan strijkt hij achterin; ♀a en ♀b lopen nog rechts vooraan. Het is 9.30. De ♂ komt van achter naar voor gevlogen, daalt neer op rug ♀b, dat al geheel voorover gebukt staat, kop naar voren naar beneden, breede platte, wat opgetilde rug. ♂ loopt een eindje weg van haar, staat stil, wipt af en toe enkel wat met het achterlijf. ♀b gaat door met voedselzoeken. ♂ komt dan voor me (blijkbaar gevlogen). Even later gaat ♂ zwoegvliegen omdat twee andere ♂♂ dat vrij dichtbij doen boven hetzelfde land. Daalt weer voor me. Zoekt dan voedsel, ♀b komt zijn kant uit, ♀a loopt nog altijd rechts. ♂ gaat zwoegvliegen, met andere ♂, strijkt dan achterin. Het is 9.45, het gaat zoo waaien dat ik naar huis ga.

16 April 1926. — Kouder, wel zon, maar telkens langsdrijvende wolken en soms lang bedekt. Geen regen intusschen ('s nachts heeft het wel wat geregend). Wind sterk, ± Zuidwest of haast Zuid, 's middags en 's avonds Zuid en Zuid-zuidoost. Bar. 's morgens 753.—, 's avonds 751.— meen ik.

's Morgens 6.45 weer bij mijn Kieviten: 6.55, ♂ komt aangevlogen, treedt, vanuit de lucht op haar neer dalend, ♀a, dat rechts loopt. Hij loopt van haar af, een klein eindje, gaat voedsel zoeken, niet draaien. Een andere ♂ die in de hoek van het land zat, vloog bij komst ♂ weg. Andere ♂ (zelfde?) komt na een poosje weer terug en strijkt weer in de hoek; mijn ♂ blijft rustig zitten. ♂ in hoek verdwijnt weer, misschien tegelijk met gaan zwoegen enz. van mijn ♂. Als deze weer tot rust komt, strijkt hij voor me, vliegt echter direct weer op en verjaagt een Kievit op de plaats waar ♀a liep. Hij verdrijft het dier een eind, het blijkt ♀a! ♀b blijft op de plaats achter, de ♂ komt bij haar zitten. Kort daarop gaat de ♂ weer speelvliegen, strijkt achterin, komt daarop naar het midden van het land gevlogen. ♀a komt na korte tijd van achter gevlogen, wil ♀b verjagen, ♀b vliegt een stukje verder, intusschen is de ♂ er al, steekt op ♀a, gaat tusschen ze inzitten en loopt dan wat naar achteren. Weer volgt weggagen van ♀b door ♀a. Wat er dan precies geschiedt, kan ik niet volgen, doch ♀a komt diep te zitten en ♀b is wel zeer nieuwsgierig en draait om haar heen, doch stoort haar niet. ♀a pikt tegelijk om zich heen. Na korte tijd staat a echter al weer op en pikt dan b weer weg. De ♂ is bar druk (alle ♂♂ vandaag), aan zijn zwoegen komt geen eind, ook is hij erg agressief. Na duikvluchten verjaagt hij een paar maal a, een paar maal b. ♀b komt tenslotte midden op het land en gaat daar ook zitten ¹⁾. Lang zitten doet ze echter niet, evenmin als ♀a dat deed. ♀a loopt in

¹⁾ Ik ben er niet zeker van dat zij het is; ik dacht misschien een 3de ♀ met niet groote, doch duidelijke witte borstvlak. Zit het dier op een nest?

de achterhoek, daar loopt ook een (mijn?) ♂. Een heele tijd niet uit de vogels wijs gekund. ♀b wordt rechts eenmaal getreed door de ♂. Tegelijk is er een ♀ met kleine witte borstvlak midden op het land (degene die zooeven op het nest zat?) en achteraan loopt ♀a. Weer vergaat een heele tijd. Om 8.40 treedt de ♂ ♀a (streek op haar uit de lucht), hij loopt van haar weg, gaat niet draaien, vliegt daarna op en komt voor me zitten. Hij is weer opgevlogen even later, komt weer voor me zitten. Vliegt even naar rechts waar twee Kieviten vliegen, strijkt daar, vliegt dan rond en naar links waar twee vogels vliegen, komt dan weer voor me. De vogels die rechts vlogen waren een ♂ en ♀b, het laatste is daar gestreken. ♂ vliegt na eenige tijd naar rechts, strijkt op ♀b, treedt haar, loopt weg, gaat zitten, wipt met achterlijf, pikt even om zich, gaat dan voedselzoeken meen ik, doch gaat direct daarop vliegen als andere vogels overkomen. Een andere ♂ strijkt in de voorhoek rechts, mijn ♂ vecht even later met een andere en gaat dan voor me zitten (maar nogal ver van me af), de ♀♀ loopen rechts, a achter, b voor. ♂ vliegt, na eenige tijd zitten, op (omdat andere ♂♂ vliegen, dunkt me), verjaagt een ♂, die net in de buurt van ♀a strijkt, gaat op een ander land (over de sloot) zitten, komt terug, strijkt (stijf!) bij ♀b, loopt van haar weg, wipt, dunkt me, eenmaal, zit verder zonder iets te doen, vliegt dan na eenige tijd even op en rond en strijkt tenslotte achterin. Na een tijdlang zitten, heen- en weervliegen en vechten komt hij daarop weer voor me zitten. Na een tijd te hebben gezeten, vliegt hij, stellig omdat een andere ♂ (die uit de hoek?) niet ver van hem strijkt, op en verdwijnt in de slootkant waar ♀b is; even later komt hij daar weer vandaan en vliegt naar achter. ♀a loopt nog steeds rechts achter, het is nu 9.45.

Zag vanmorgen een paar maal hoe de ♂, na een wilde duikel-speelvlucht, streek, zijn kop stijf horizontaal vooruit strekte, daarbij erg stijf en horizontaal staand, toen een klein eindje liep en ging „draaien”. — De emotie, veroorzaakt door het wilde vliegen (opwinding) en de emotie, veroorzaakt door het bijzijn van een ♀, veroorzaken beide het „draaien”. Dat stijf horizontaal staan zag ik vorig jaar ook eenige malen.

's Avonds 6 uur weer naar mijn Kieviten: jongens hebben eieren gezocht en alles verjaagd. Om 6.30 komen na elkaar twee ♂♂, een strijkt in de voorhoek rechts, de ander meer naar het midden. Mijn ♂ gaat zwoegvliegen, daalt bij een vogel midden in het land, die ♀a blijkt; ♂ vliegt daarop weer, strijkt dan weer op de plaats, waar hij eerst zat, zwoegvliegt weer en treedt dan, vanuit de lucht op haar neerdalend, een vogel, die ♀b blijkt. Ze loopt een eindje voor ♀a. De andere ♂ is nog in de hoek. Mijn ♂ loopt na de paring snel weg, gaat ook zitten, brengt het echter niet tot draaien (misschien wel tot wippen). ♂ zit dan even een andere ♂ na in de lucht: de ander zal wel die uit de hoek zijn, want na afloop van het gevecht strijkt hij daar. Dan loopt mijn ♂ een eind en gaat zitten wippen en draaien. Op die plaats blijft hij (ruim 6.45 is het, vroeger dus dan de vorige avonden, het is donkerder vanavond) zitten voor de nacht. Rechts van hem zit ♀b. Beide zitten ze weer achter een graspol uit de wind.

17 April 1926. — Sterke Zuidwesten wind, vrij koud. Zonnig, met langsdrijvende wolken. Bar. 751. — 's avonds.

6.45 present. Al gauw zie ik de ♂, die, uit de lucht op haar neerkomend, ♀a treedt. Hij komt dan naar het midden van het land gevlogen; ook ♀a doet dit, ze zoekt haar nestplaats van gister weer op, draait er omheen, zit er even in, pikt wat, enz. De ♂ verdwijnt even wat meer naar achteren, komt dan voor me zitten, gaat daarna spelen met een andere ♂, waarna een van beide in de hoek strijkt. Deze eene gaat weer vechten (spelen), dan een heel poosje is er geen ♂. Mijn ♂ komt na een poosje terug, treedt, vanuit de lucht, ♀a, vliegt van haar weg na op de grond gestapt te zijn, komt een eind naar voren gevlogen en gaat daar voedselzoeken. ♀a komt naar het midden van het land, gaat weer naar het nest, waar ze druk bezig is: even gaan zitten, weer opstaan, pikken enz. ♀b loopt in de buurt. De ♂ is weer verdwenen. — Na een poosje komt de ♂ terug, strijkt op ♀b, treedt haar, vliegt van haar af en strijkt recht voor me, waar hij direct weer gaat lopen voedselzoeken. Onder het voedselzoeken gaat de ♂ even heftig „treden”, zonder strootjes te gooien; dan gaat hij weer met voedselzoeken door! Wat is dat „treden” toch een hoogst merkwaardig vertoon; ik krijg de indruk, dat alle veeren er bij uitstaan, zoodat het dier er als opgeblazen uitziet. — Opeens vliegt de ♂ een eind naar achter, loopt langs de nestplaats van ♀a, kijkt daar even, en wandelt verder; dit kan geen toeval zijn! Hij vliegt dan naar ♀a, treedt haar (ze ontving hem gebukt), vliegt weer van haar af tot schuin voor me en gaat weer voedselzoeken. ♀a komt opeens aangevlogen, steekt op de ♂, achtervolgt die (kwam hij te dicht bij het nest?); ♀b komt recht aangevlogen (wat ze wilde begrijp ik niet, ik vermoed ♀a verjagen!), ♀a gaat zitten, daarop ook ♀b; dan treedt de ♂ (vanuit de lucht!) ♀b en gaat wippen; ♀a loopt terug langs het nest. ♂ komt vlak voor me zitten voedselzoeken (vloog tot voor me, zooals steeds). Na een tijd voedselzoeken gaat hij opeens heftig „treden” (niet wippen, niet strootjes gooien), een heel poosje, ik denk in de hoop dat ♀b, niet veraf loopend, wel zal komen (neutraler: op de aanwezigheid van ♀b, als prikkel, reageert het ♂ met zijn vertoon). Ze komt ook langzaam naderbij, maar voor ze bij hem is, vliegt hij weg en klapwiekt lange tijd paarsgewijs met een andere vogel achterin, waar hij ook strijkt; hij komt intusschen weer gauw naar voren, weer vlak voor me!, waar hij heftig gaat zitten „treden” (♀b is nu dichtbij) en dan voedselzoeken. Hij komt daarop op het land vlak voor me, vliegt op, vertoont even zijn speelvucht en strijkt dan bij ♀b. Zij bukt niet: er wordt dus (?) niet getreed. ♂ rent weg van haar, wil draaien? ♀a komt van achter aangevlogen, strijkt bij hen, ♂ vliegt op, strijkt bij haar, weer volgt geen paring (hij heeft kop en kuif hoog?, dit schijnt boosheid uit te drukken), dan loopt hij weg. ♀b vliegt op, strijkt in hun buurt, wil dan doorvliegen naar ♀a, ♂ komt tusschenbeide, daarop wil ♀a misschien naar ♀b, ♀a wordt althans door ♂ verjaagd. De ♂ blijft eerst in de buurt van ♀a, loopt dan van haar af, gaat heftig zitten „treden”. ♀a komt aangerend, stapt in het kuiltje, nadat ♂ er uit is gegaan en

strootjes gooit of pikt. Andere ♂ komt, waarop mijn ♂ hem verdrijven gaat; intusschen strijkt de ander toch in de hoek. ♀a gaat kuiltjes draaien, ♂ loopt een eindje van haar af, rent toe, neemt het over, ♀b komt aangevlogen, wil blijkbaar ♀a verjagen (hoewel ik dat niet zie), de ♂ verjaagt daarop ♀b; hij gaat dan weer terug naar ♀a. — Opeens vliegt ♂ naar ♀b, zij bukt, gaat kuiltjesdraaien, d.w.z. treden, daarna, als hij het overneemt, pikken en gooien! Hij draait, wipt en vliegt dan weg om met een andere ♂ achterin bezig te zijn, waar hij ook strijkt. Na eenige tijd komt hij naar voren, daalt op ♀b, treedt haar, loopt van haar af en gaat voedselzoeken. Andere ♂ en ♀a loopen nog altijd rechts om 8.27.— ♂ loopt naar achter, rent daar lang zoekend rond, komt eindelijk tot rust, gaat zitten „draaien”. ♀b komt, al voedselzoekend, bij ♀a terecht. ♂ komt van achter aangevlogen, strijkt op ♀a, treedt haar, doch is heel vlug klaar (zag dit vanmorgen nog eens bij paring met a), vliegt door naar ♀b, strijkt op haar, treedt haar, vliegt nog iets verder en strijkt in de voorhoek rechts. ♂ vliegt daarna op en komt voor me voedselzoeken; ik moet wel degelijk beteeckenis voor het dier hebben! Een oogenblik later loopt hij weer bij ♀a en b, maar weer komt hij terug en gaat voor mij voedselzoeken. In de hoek rechts loopt (weer of nog?) een (de?) andere ♂. Deze ♂ komt weer voor me zitten (nieuwsgierigheid speelt bij vogels, evenals bij vele andere dieren, een belangrijke rol!); hij wandelt intusschen weer naar de hoek terug; ♀b komt naar mijn ♂ toe, die nog steeds voor me loopt (8.55). Als een andere ♂ even zijn speelvucht vertoont, vliegt mijn ♂ op en strijkt achterin; ♀b was op een flinke afstand van hem blijven zitten, ging zich zitten poetsen. Hij komt nu naar voren loopen en eerst dan zie ik dat achterin een ♀ zit, ongetwijfeld ♀a. De ♂ loopt regelrecht op de nestelplaats af!, kijkt er even, en gaat dan weer terug! Ik ga — het is 9.15 — even naar de nestelplaats toe, vind er een leeg nest, met strootjes bekleed. Ik vind een tweede op de plaats waar gister het eene ♀ 's morgens zat, toen het andere ♀ bij haar stond. Om 9.30 ga ik naar huis.

Het zou teveel van de belangstellende lezer gevergd zijn, resultaten in het hierboven geboden gedeelte van mijn onderzoek te herkennen. Zij gaan in de warwinkel van feiten ten onder en alleen de waarnemer zelf, die zich lang genoeg in de dieren verdiept, is in staat, zich niet door de talloze notities te laten in de war sturen, integendeel, vele kleinigheden te begrijpen. Een aantal dezer kleinigheden zijn in de tekst voor hem min of meer gemakkelijk te vinden.

De vogels uit het troepverband, met hun zeer sterke sociale neigingen, hebben geluiden, die men in de broedtijd niet hoort. Zij vechten weliswaar met elkaar, doch op de grond. Vergelijk de buiten-waarnemingen met die, 11 April in Artis gedaan.

Elk paar Kieviten heeft een zeer klein broedgebied, dat de dieren uit zichzelf vrijwel niet verlaten. Het is niet grooter dan een honderd meter in het vierkant. Alleen de vliegende ♂ komt in de lucht buiten de grenzen van zijn territorium, het ♀ onder normale omstandigheden nooit. Men vergelijke de teekening waarop het

broedgebied (weiland) staat aangegeven, links, boven en beneden door slooten, rechts door het aangrenzende deel van hetzelfde weiland begrensd.

Buren, die gevaarlijk zijn met het oog op het samenblijven van het paar of het behoud van het gebied, worden afgeweerd. Zij worden tegemoetgevlogen, begeleid en uitgeleide gedaan; waarschijnlijk ligt hierin de grond voor het gaan vliegen der ♂♂ bij vliegen van een andere ♂. Een ernstiger vorm van terrein- of paar-verdediging is het vechten, dat door de ♂♂ uitsluitend plaats vindt in de lucht (de tweetallen Kieviten, die steeds boven de polders „hangen” en voor een ♂ en ♀ gehouden worden). Het berust op het elkaar toebrengen van vleugelslagen, als bij duiven.

De ♂ is een en al activiteit, het ♀ het tegendeel. Afgezien van het vele malen paren op een enkele morgen, wat voor het ♀ een geringere krachtsinspanning beteekent dan voor de ♂, uit zich de geweldige vitaliteit van het ♂ in zijn steeds voortdurende onrust met afwisselend zwoegvliegen, kuiltjesdraaien, strootjes gooien, vechten, enz. Het ♀ daarentegen verlaat in de broedtijd de grond niet, tenzij dat menschen haar verjagen of dat een ander ♀ haar tot kort vliegen noopt. De eenige natuurlijke oorzaak voor vliegen van het ♀ in de broedtijd is inderdaad de groote jaloezie, die tegenover een ander ♀ bestaat. Het vechten der ♀♀ vindt plaats op de grond.

De paarvorming vindt plaats door de in de inleiding besproken ceremoniën. Deze zorgen tevens voor het samenblijven der vogels. Hiervoor zorgt verder de groote instinctieve jaloezie der sexen onderling, zoowel bij ♂♂ als bij ♀♀ aanwezig. Toch voorkomt deze niet dat de Kievit ♂ (dezer waarnemingen) in bigamie (en zooals ik later zal mededeelen) in polygamie leven kan, doordat hij de ♀♀, die hun jaloezie uiten, tijdelijk verdrijft.

De paring vindt plaats zonder paringsvoorspel. Meestal strijkt het ♂ vanuit de lucht op het ♀. Op een enkele morgen kan vele malen worden gepaard. — Op de paring volgt vaak wegrennen en kuiltjesdraaien, waarschijnlijk als reactie op de paar-emotie op te vatten.

Speelvlucht en zang dienen ongetwijfeld tot stimulatie van het ♀. Ik zal later beschrijven dat het zwoegvliegen vnl. daar plaats vindt waar het ♀ zit. Paringsinleiding kan men het zwoegvliegen en duikelen echter niet noemen. Zie onder 14 April voor beschrijving zangvlucht.

Hoewel de Kievit als plevier voor een groot deel nacht- (beter schemerings-) vogel is, schijnt het dier in de broedtijd uitgesproken dagdier te zijn, dat 's avonds te ruste gaat (avonden van 13, 14 en 16 April, telkens om ± 7 uur). Meer waarnemingen dienaangaande, ook voor andere steltloopers, zouden zeer gewenscht zijn.

De beteekenis van de „stijve stand”, die het ♂ soms voor het ♀ inneemt, bleef me tot nog toe onduidelijk (zie o.a. onder 16 April, aan het eind van de morgen).

Noordwijk aan Zee.

DR. J. VERWEY.